

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ekonomika kopējo interešu labā: ilgtspējīgs ekonomikas modelis, kas orientēts uz sociālo kohēziju”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2016/C 013/06)

Ziņotājs: Carlos TRIAS PINTÓ

Līdzziņotājs: Stefano PALMIERI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2015. gada 19. februārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Ekonomika kopējo interešu labā: ilgtspējīgs ekonomikas modelis, kas orientēts uz sociālo kohēziju”

(pašiniciatīvas atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2015. gada 10. jūlijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 510. plenārajā sesijā, kas notika 2015. gada 16. un 17. septembrī (2015. gada 17. septembra sēdē), ar 144 balsīm par, 13 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka modelis “ekonomika kopējo interešu labā” (EKIL) ⁽¹⁾ būtu jāiekļauj gan Eiropas, gan arī dalībvalstu tiesiskajā satvarā, lai virzītos uz vienoto Eiropas tirgu, veidojot ētiskāku ekonomiku, kuras pamatā ir Eiropas vērtības un sociāli atbildīgas politikas īstenošana; turklāt būtu jāveido sinerģija, lai tās pastiprinātu.

1.2. Ekonomika kopējo interešu labā ir holistiska pieeja, kuras idejas ir tuvas pamatvērtībām, kas raksturīgas sociālajai ekonomikai, aprites ekonomikai, sadarbīgam patēriņam, uz funkcionalitāti vērstai ekonomikai, uz resursiem balstītai ekonomikai un jūras nozaru ekonomikai.

1.3. Modeļi “ekonomika kopējo interešu labā” atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas, uzņēmumi, kā arī akadēmisko aprindu pārstāvji, turklāt to uzskata par īstenojamu modeli, kas stiprina Eiropas vērtības un sociālo kohēziju un veicina atbildīgu ekonomikas sistēmu. EKIL modeli atbalstīja vairāk nekā simt vietējo grupu, gandrīz 2 000 uzņēmumu ⁽²⁾ un sociālās jomas organizāciju.

1.4. Ar šo modeli, kas pielāgots stratēģijas “Eiropa 2020” satvaram, ierosināts veikt pāreju uz tā dēvēto Eiropas ētisko tirgu, kas veicinās sociālo inovāciju, paaugstinās nodarbinātības līmeni un sniegs ieguvumu vides jomā. Eiropas ētisko tirgu varēs veidot, īstenojot vairākas stratēģijas:

1.4.1. labklājības un sociālās attīstības rādītāju (ne tikai IKP) ⁽³⁾, piemēram, kopējo interešu produkta un kopējo interešu bilances, novērtējums;

1.4.2. tādas politikas izstrāde, kuras mērķis ir atzīt uzņēmumus, kuri sniedz lielāku ieguldījumu kopējo interešu labā, piemēram, veic ētisku publisko iepirkumu un veicina ētisku starptautisko tirdzniecību;

1.4.3. ētiskas ārējās tirdzniecības kā “Eiropas zīmola” veicināšana. Šādā veidā Eiropa spers soļus virzībā uz to, lai tā asociētos ar ētisku tirgu, un Eiropas uzņēmumi ieņems vadošo pozīciju globālajā ētiskajā tirgū, sniedzot ieguldījumu cilvēktiesību ievērošanā, nodarbinātības standartu uzlabošanā un vides aizsardzības veicināšanā pasaulē;

⁽¹⁾ Sk. tīmekļa vietni par ekonomiku kopējo interešu labā.

⁽²⁾ Daži no tiem darbojas tirgū, kur ir ļoti izteikta konkurence.

⁽³⁾ Lai ņemtu vērā IKP un citus papildu rādītājus.

- 1.4.4. atbalsts visu veidu uzņēmējiem, kuri dibina uzņēmumus ar mērķi veicināt kopējās intereses;
- 1.4.5. Eiropas patērētāju informētības un ētiska patēriņa veicināšana;
- 1.4.6. finansiālās ekosistēmas daudzveidības palielināšana, veicinot ētisku banku un akciju tirgu tīklu izveidi Eiropas Savienībā.
- 1.5. Ņemot vērā atjaunoto korporatīvās sociālās atbildības stratēģiju, EESK aicina Eiropas Komisiju īstenot kvalitatīvus pasākumus, lai atalgotu (publiskā iepirkuma, piekļuves ārējiem tirgiem, nodokļu priekšrocību u. c. ziņā) tos uzņēmumus, kas var pierādīt augstākus ētiskos standartus.

2. Ievads

2.1. Ekonomikai un attiecīgi arī ekonomikas politikai ir izšķiroša nozīme mūsdienu sabiedrībā, jo no tās ir atkarīga pārējo ar iedzīvotāju labklājību saistītu būtisku politikas jomu – izglītības, veselības, sociālo pakalpojumu, kultūras, vides, tehnoloģiju un inovācijas politikas – veiksmīga vai neveiksmīga īstenošana. Šīs politikas jomas lielā mērā ietekmē ekonomiskā situācija, kas skar dažādus sabiedrības slāņus vietējā un reģionālajā līmenī.

2.2. Krīze, kas joprojām negatīvi ietekmē dalībvalstu ekonomiku un Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitāti, atklāja, ka Eiropas Savienības sociālā un ekonomikas sistēma nav pietiekami elastīga.

2.3. No otras puses, saskaņā ar Starptautiskās Arod biedrību konfederācijas (ITUC) 2014. gada globālo apsekojumu ⁽⁴⁾ nav tādas valsts, kurā lielākā daļa iedzīvotāju uzskatītu, ka ekonomikas sistēma ir taisnīga. No katriem pieciem iedzīvotājiem četri (78 %) uzskata, ka ekonomikas sistēma atbalsta turīgo iedzīvotāju intereses. Arī 88 % vāciešu un 90 % austriešu vēlas, lai tiktu iedibināta "jauna ekonomiskā kārtība" (Bertelsmana fonda apsekojums ⁽⁵⁾), un šādu nostāju neapšaubāmi pauž arī valstis, kuras visvairāk cietušas no ekonomikas krīzes, proti, Grieķija, Portugāle, Īrija, Spānija un Itālija.

2.4. Ņemot vērā Komisijas panākto progresu sociālās inovācijas jomā, kā arī EESK atzinumu SC/39 par stratēģijas "Eiropa 2020" novērtējumu, ziņojumu par stratēģijas "Eiropa 2020" vidusposma pārskatu, kā arī stratēģijas "Eiropa 2020" koordinācijas komitejas iniciatīvu "Parunāsim par laimi – ne tikai IKP", ir acīmredzams: ja vēlamies efektīvi atbalstīt ekonomikas konkurētspēju un sociālo kohēziju, ir nepieciešama paradigmas maiņa, lai panāktu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo mērķu ciešu savstarpējo saistību un, piemērojot holistisku pieeju, sasniegtu līdzsvaru starp attīstības kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem aspektiem.

2.5. Modelis "ekonomika kopējo interešu labā" (EKIL) piedāvā atbilstīgu papildinājumu, ko atbalsta Eiropas sabiedrība. Tā mērķi un vērtības pārsniedz to, ko tradicionāli var piedāvāt korporatīvā atbildība, savukārt tā holistiskais redzējums dod iespēju apvienot visdažādākos sabiedrības dalībniekus.

2.6. Tikai četru gadu laikā modelis EKIL ir kļuvis par sociālo kustību, ko atbalsta vairāk nekā simt vietējo grupu, gandrīz 2 000 uzņēmumu un sociālo organizāciju, kā arī aizvien lielāks skaits augstskolu, tostarp tādās valstīs kā Austrija, Vācija, Šveice, Itālija un Spānija. Turklāt Dienvidtiroles reģions Itālijā, kā arī vairākas vietējās pašvaldības dažādās Eiropas valstīs ir pieņēmušas modeli EKIL un īsteno to savā teritorijā.

3. Modelis "ekonomika kopējo interešu labā": mērķis, vērtības, stratēģija un rādītāji

3.1. Sabiedrības mērķim jābūt katra tās locekļa labklājībai, ievērojot konstitucionālās normas.

⁽⁴⁾ ITUC Global Poll 2014.

⁽⁵⁾ Bertelsmana fonds, *Bürger wollen kein Wachstum um jeden Preis* ("Izaugsme par katru cenu nav tas, ko vēlas sabiedrība").

3.2. Atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 1., 2. un 3. punktā izklāstītajām pamatnostādnēm ⁽⁶⁾ EKIL modeļa galvenais mērķis ir panākt, ka **ekonomika kalpo cilvēkiem** jeb, citiem vārdiem sakot, kopējām interesēm. Izejas punktam šā mērķa sasniegšanai jābūt principam, kas paredz, ka finanses un kapitāls ir svarīgi apmaiņas un ieguldījumu instrumenti, taču tie nekad nav pašmērķis.

3.3. Uz kopējo interešu nodrošināšanu orientēta ekonomikas modeļa pamatā būtu vispāratzītas universālas vērtības, proti, cilvēka cieņa, solidaritāte, vides ilgtspēja, sociālais taisnīgums, pārredzamība un demokrātiska līdzdalība.

3.4. Lai kopējās intereses atzītu par galveno ekonomikas mērķi, nepieciešama īpaša metode ekonomikas sasniegumu novērtēšanai, kas ņemtu vērā ne tikai līdzekļus to sasniegšanai, bet arī galarezultātu, proti, kopējo interešu produktu, kopējo interešu bilanci, kā arī kopējo interešu kredībspējas novērtējumu, kas attiecīgi papildina IKP, finanšu bilanci un kredībspēju.

3.5. EKIL modelis ir holistisks modelis, kura uzdevums ir integrēt ekonomiku Eiropas sabiedrības sociālajā, kultūras un ekoloģiskajā struktūrā. Kā redzams pievienotajā tabulā, EKIL modelis atspoguļo dažādu ierosināto ekonomikas modeļu pamatvērtības.

EKIL VĒRTĪBAS/MODEĻI	Cilvēka cieņa	Solidaritāte/ sadarbība	Vides ilgtspēja	Sociālais taisnīgums	Demokrātija
Sociālā ekonomika	X	X	X	X	X
Aprites ekonomika			X		
Sadarbīgais patēriņš		X			X
Uz funkcionalitāti vērsta ekonomika		X	X		
Uz resursiem balstīta ekonomika			X	X	
Jūras nozaru ekonomika			X		

Avots: oriģināls.

3.6. EKIL ir ekonomikas modelis, kas var palīdzēt īstenot stratēģiju "Eiropa 2020", jo īpaši:

- paaugstinot nodarbinātības līmeni un uzlabojot darbavietu kvalitāti (tādas vērtības kā cilvēka cieņa un sociālais taisnīgums),
- veicinot sociālo inovāciju pilsoniskajā sabiedrībā un uzņēmējdarbības un politiskajās jomās (līdzdalības un demokrātijas vērtības),
- samazinot oglekļa emisijas, veicinot atjaunojamās enerģijas izmantošanu, uzlabojot energoefektivitāti, kā arī samazinot enerģijas patēriņu (vides ilgtspējas vērtība),
- samazinot tādu iedzīvotāju skaitu, kuri pakļauti nabadzības riskam vai cieš no sociālās atstumtības (solidaritātes un sociālā taisnīguma vērtības).

⁽⁶⁾ OV C 83, 30.3.2010.

3.6.1. EKIL ir “sociālās inovācijas” un pozitīvas uzņēmējdarbības process, kas izmantojams, lai veicinātu un atbalstītu jaunas idejas, kuras vienlaikus nodrošina sociālās vajadzības, rada jaunas sociālās attiecības un stiprina ekonomikas vērtību radīšanu. Šajā kontekstā vārds “inovācija” attiecas uz spēju ģenerēt un īstenot idejas, kas var radīt vērtību; vārds “sociālā” attiecas uz tādiem aspektiem kā dzīves kvalitāte, solidaritāte un labklājība.

3.7. EKIL ir instruments, ko izmanto, lai veidotu elastīgu sociālo un ekonomikas sistēmu, kas var nodrošināt Eiropas pilsoniskajai sabiedrībai “aizsardzību un attīstību”, palīdz rast risinājumus un attiecīgā gadījumā novērst krīzi, kā arī rosina ekonomiskās un sociālās pārmaiņas. EKIL ir risinājums, kas vērstas uz izturētspēju kā būtiskāko aspektu, sniedzot atbalstu pārejā no krīzes uz ekonomikas atlabšanu un attīstību.

3.7.1. Izturētspēja ir aspekts, kas ietekmē pilsoniskās sabiedrības spēju reaģēt uz būtiskiem satricinājumiem un risināt negaidītas spriedzes un krīzes situācijas. Līdzekļi, kas sagatavo pilsonisko sabiedrību krīzes novēršanai un tās seku mazināšanai, pastāv, taču nepieciešama to efektīvāka pārvaldība, kā arī ciešāka sadarbība starp visu institucionālo, ekonomisko un sociālo interešu pārstāvjiem.

3.8. Lai palīdzētu nodrošināt tādu dzīves līmeni, kas atbilst iedzīvotāju vajadzībām, pilsoniskajai sabiedrībai ir ļoti svarīgi palielināt ekonomisko un sociālo partneru spēju mazināt, pārvaldīt un novērst krīzes un strukturālo pārmaiņu sekas. Tas arī uzlabotu Eiropas Savienības ekonomikas konkurētspēju, ņemot vērā sociālo kohēziju un ilgtspēju un neierobežojot nākamo paaudžu iespējas.

3.9. Lai šīs idejas īstenotu praksē, EKIL modelis paredz uzņēmēju un politisko aprindu pārstāvju tiešu līdzdalību. Tādi instrumenti kā kopējo interešu pārskats/bilance un jo īpaši pašvaldības kopējo interešu rādītājs ir balstīti uz visu ieinteresēto personu grupu aktīvu līdzdalību.

4. Pāreja uz Eiropas ētiskā tirgus veidošanu

4.1. Ņemot vērā nesenās ekonomikas un finanšu krīzes negatīvās sekas, Eiropas iedzīvotāji kļuvuši neiecietīgāki pret tādām parādībām kā ienākumu zudums, sociālā nodrošinājuma un pakalpojumu samazinājums, kaitējums videi, nedrošība ekonomikas un nodarbinātības jomā, kā arī iedzīvotāju sociālo tiesību un patērētāju un lietotāju tiesību ierobežošana.

4.2. Arī brīvprātīgajām un ierobežotajām korporatīvās sociālās atbildības politikām, par kurām trūkst atbilstīgas informācijas, ir vajadzīgs jauns impulss, jo daudzos lielajos uzņēmumos palielinās darba samaksas atšķirības, lēmumu pieņemšanas procesos sievietes ir pārstāvētas mazākumā, kā arī samazinās interese veicināt nodarbināto jauniešu karjeras attīstību.

4.3. Savukārt uzņēmējus un MVU apdraud negodīga konkurence un neētiska prakse, pakļaujot riskam daudzu šādu uzņēmumu pastāvēšanu. Visi iedzīvotāji vēlas tādu ekonomiku, kuras pamatā ir vērtības, kas teorētiski ietvertas valstu konstitucionālajos likumos.

4.4. Sociālās neapmierinātības gaisotne izpaužas kā sabiedrības neuzticība iestādēm un to pārstāvjiem. Lai atgūtu nepieciešamo uzticību un stiprinātu sociālo un teritoriālo kohēziju, Eiropas Savienībai būs jāpārstrādā sava politika un jāgatavo jauna stratēģija, kas atbilstu iedzīvotāju prasībām un vērtībām.

4.5. Šai sakarā EESK atzinumā par gada izaugsmes pētījumu par 2014. gadu pausts aicinājums Eiropas pusgada procesos proaktīvi iekļaut ne tikai makroekonomiskos un budžeta rādītājus, bet arī sociālo rādītāju apkopojumu. Turklāt Eiropas pusgada mērķiem, metodēm un instrumentiem arī turpmāk jābūt saistītiem ar pašreizējo rūpniecības procesu ekoloģizāciju ikvienā nozarē un ekonomikā kopumā, lai nodrošinātu ekonomikas atlabšanu, pamatojoties uz ilgtspējīgu attīstību.

4.6. Tieši tādēļ EKIL modelis piedāvā pāreju uz Eiropas ētisko tirgu, kurā ekonomikas un tirdzniecības politika pielāgota kultūrai un vērtībām, kuras iedzīvotāji atzīst par universālām. Īstenojot šo ekonomikas stratēģiju, Eiropas uzņēmumi atjaunotu savu starptautisko zīmola tēlu kā parauguzņēmumi, kas aizsargā cilvēktiesības, sekmē darba kvalitāti un nozīmi, kā arī rūpējas par vides aizsardzību.

4.7. Tādējādi tiktu atzīti tie uzņēmumi, kuri tirgo produktus un pakalpojumus atbilstīgi ētikas kritērijiem un sniedz ieguldījumu kopējo interešu labā. Precīzāk sakot, produkti un pakalpojumi, kas nenodrošina minimālās ētikas prasības vērtību ķēdē, tiktu izstumti no ienesīguma zonas.

4.8. Apkopojot iepriekš izklāstīto, jāteic, ka EKIL modelis atbilst tam, ko vērtību ziņā piedāvā tradicionālais korporatīvās sociālās atbildības (KSA) modelis, taču ir plašāks attiecībā uz mērķiem un metodēm. Pirms pievēršanās mērķim "maksimāli palielināt kopējo vērtību to radītājiem/ieinteresētajām personām un citām to ieinteresētajām personām un sabiedrībai kopumā", KSA modelis Eiropā galvenokārt bija balstīts uz principu, kas paredz "atgriezt sabiedrībai daļu no peļņas, kas gūta no tās"⁽⁷⁾. Diemžēl šā iemesla dēļ daudziem uzņēmumiem KSA modelis ir kļuvis tikai par filantropisku pasākumu vai sabiedrisko attiecību žestu.

5. Turpmākās stratēģijas Eiropas ētiskā tirgus veidošanai

5.1. Ir ierosinātas vairākas stratēģijas Eiropas ētiskā tirgus veidošanai. Rīcības plānu sāks īstenot, izvērtējot uzņēmumu ieguldījumu kopējo interešu labā, kā arī konvergenci virzībā uz Eiropas nefinanšu pārskatiem. Nākamais solis ir Eiropas pilsoniskās sabiedrības informēšana par uzņēmumu sniegumu, izstrādājot ētikas marķējumu. Politikas izstrāde nodrošinās, ka tiek atzīti uzņēmumi, kuri dod lielāku ieguldījumu kopējo interešu labā, īstenojot ētisku publisko iepirkumu un politiku, kuras mērķis ir veidot ētisku iekšējo un starptautisko tirgu. Visbeidzot, arī uzņēmējdarbības, patēriņa un banku darbības politika tiks pielāgota kopējo interešu principiem. Tas notiks, izvairoties no pārmērīga administratīvā sloga un izmantojot tirgus mehānismus.

5.2. **Uzņēmumu ieguldījums kopējo interešu labā tiks novērtēts, izmantojot kopējo interešu bilanci.** Kopējo interešu bilanci parāda uzņēmuma panākumus, kas nav saistīti ar finansēm, proti, tā sasniegumus ētikas jomā un ieguldījumu kopējo interešu labā. Kopējo interešu bilances pašreizējā redakcijā iekļautas būtiskākās konstitucionālās vērtības: cieņa, solidaritāte, ilgtspēja, taisnīgums un demokrātiska līdzdalība, proti, uzņēmuma darbības "ētiskais līmenis" attiecībā pret visām kontaktgrupām.

5.3. Lai paplašinātu tradicionālās KSA darbības jomu, EKIL kustība ierosina noteikt, ka bilancei jāatbilst astoņiem "metakritērijiem", proti, tai jābūt 1) universālai, 2) izvērtējamai, pamatojoties uz neitrāliem aspektiem, 3) salīdzināmai starp uzņēmumiem, 4) saprotamai ieinteresētajām personām, 5) sabiedrībai pieejamai, 6) pakļautai ārējai revīzijai, 7) obligātai, 8) juridiski saistošai; jo labāks rezultāts, jo zemāki nodokļi, muitas nodevas, procentu maksājumi u. c., ņemot vērā aicinājumu "ētiski ceļā uz panākumiem".

5.4. Iesaistoties EKIL kustībā, vairāk nekā 200 MVU ir sagatavojuši kopējo interešu bilanci līdz pat tās pēdējam posmam – salīdzinošai izvērtēšanai vai ārējai revīzijai. Pārejai uz obligātu prasību sagatavot šādu bilanci ir jābūt pakāpeniskai. Pirmais ES pasākums šajā saistībā ir direktīvas par nefinanšu pārskatiem izstrāde. Tam varētu sekot apņemšanās direktīvā iekļaut tikai tādus standartus, kas atbilst visiem iepriekš izklāstītajiem metakritērijiem un paredz likumā noteiktas priekšrocības atbilstīgi rezultātiem. Pārējos standartus vēlāk varētu apvienot vienā, kas veidotu obligātās uzņēmuma bilances nefinanšu daļu. Universālā (finanšu un nefinanšu) bilance nodrošinātu iespēju iekļūt nākotnes kopējā ētiskajā tirgū.

5.5. **Ētiskais marķējums.** EKIL paredz, ka informācija par ētisku rīcību būtu jānorāda uz visiem produktiem, ko pārdod Eiropas kopējā tirgū, izmantojot vienotu ētikas marķējumu, kurā norāda uzņēmuma ieguldījumu kopējo interešu labā. Marķējums sniegtu vizuālas norādes par kopējo interešu bilances rezultātiem, piemēram, piecās dažādās krāsās. Izmantojot QR kodu, patērētāji varētu piekļūt visai bilancei.

⁽⁷⁾ COM(2011) 681 final.

5.6. **Ētisks publiskais iepirkums.** Prioritāti publiskā iepirkuma jomā piešķirtu uzņēmumiem, kuri savā kopējo interešu bilancē varētu uzskatāmi parādīt, ka snieguši lielāko ieguldījumu kopējo interešu labā. Publiskais iepirkums Eiropā var kļūt par virzītājspēku Eiropas ētiskā tirgus īstenošanā, pieņemot kritērijus, kas saistīti ar ieguldījumu kopējo interešu labā un sociālās un ekoloģiskās ietekmes kvalitāti, kā izklāstīts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/24/ES⁽⁸⁾, kā arī ar attiecīgās sociālās klauzulas īstenošanu.

5.7. **Ētiska iekšējā tirdzniecība.** Tiktu veicināta brīva iekšējā tirdzniecība attiecībā uz tiem uzņēmumiem, kuri savā kopējo interešu bilancē varētu uzskatāmi parādīt, ka snieguši lielāko ieguldījumu kopējo interešu labā. Pirmkārt, tiktu veicināta to Eiropas uzņēmumu produktu un pakalpojumu brīva tirgvedība un kustība, kuri varētu pierādīt savu atbilstību Eiropas ētiskā tirgus obligātajiem ētikas standartiem. Otrkārt, tiktu veicināts to trešo valstu uzņēmumu produktu, ieguldījumu un pakalpojumu imports, kuri varētu pierādīt savu atbilstību Eiropas ētiskā tirgus obligātajiem ētikas standartiem. Tādējādi importa tarifu un nodokļu politika, kas saistīta ar iekšējo tirdzniecību un importu, tiktu izstrādāta atbilstīgi uzņēmumu ētiskajai rīcībai.

5.8. **Ētiska starptautiskā tirdzniecība.** Ētiskai rīcībai un ieguldījumam kopējo interešu labā jāklūst par Eiropas ekonomikas vizītkarti jeb, citiem vārdiem sakot, par Eiropas zīmolu. Eiropas uzņēmumiem kā Eiropas sabiedrības, kultūras un vērtību vēstniekiem ir jārikojas ētiski un tas jāparāda bilancē. Tādēļ Eiropas Savienības politikā ārējās tirdzniecības veicināšanai (palīdzības programmas ārējai tirdzniecībai, ētikas standarti tirdzniecībā u. c.) pirmkārt jāparedz atbalsts uzņēmumiem, kuri uzskatāmi parāda, ka sniedz lielāko ieguldījumu kopējo interešu labā.

5.9. **Uzņēmēji kopējo interešu labā.** Uzņēmējdarbības veicināšanai ir ļoti svarīga nozīme, lai nodrošinātu Eiropas Savienības ekonomikas ilgtspēju. Arī sociālajai inovācijai jau pēc savas būtības ir jābūt vērstai uz tādu produktu un pakalpojumu piegādi, kas sniedz ieguldījumu sabiedrības kopējo interešu labā. Tādēļ politikai, kuras mērķis ir veicināt uzņēmējdarbību Eiropas ētiskajā tirgū, būtu jāsniedz atbalsts jaunu uzņēmumu izveidei un uzņēmēju apmācībai, pamatojoties uz tādām vērtībām kā cilvēka cieņa, solidaritāte, vides ilgtspēja, sociālais taisnīgums un demokrātiskā līdzdalība. Visās (kopējo interešu) pilsētās varētu izveidot kopējo interešu mezglus, dibinot uzņēmumus, kas jau no paša sākuma izmanto attiecīgo bilanci vai sākotnēji tiek veidoti kā tā sauktie kopējo interešu uzņēmumi.

5.10. **Patērētāji un ētiska patēriņa veicināšana.** Eiropas ētiskā tirgus panākumi būs atkarīgi no pieprasījuma no Eiropas patērētāju puses pēc produktiem un pakalpojumiem, kas sniedz ieguldījumu kopējo interešu labā. Šai sakarā būs jāizstrādā un jāpopularizē stratēģijas un programmas ētiska patēriņa veicināšanai. Šādas programmas sniegtu informāciju par Eiropas ētiskā tirgus būtību, izmantojot izglītošanu, informētības uzlabošanu un publicitātes veicināšanu. Kopējo interešu bilances un marķējuma divējādās funkcijas nodrošinātu, ka tie ir lieliski piemēroti līdzekļi šā mērķa sasniegšanai.

5.11. **Ētiskās bankas, kā arī Bāzeles vienošanās paplašināšana, tostarp ētikas kvalitātes kritēriji banku regulējuma jomā.** Kopš 2008. gada finanšu krīzes un nevēlamiem notikumiem banku un finanšu jomā Eiropas sabiedrība pamazām ir zaudējusi uzticēšanos ne tikai savai banku sistēmai, bet arī valstu un Eiropas regulējošajām iestādēm. Šāds stāvoklis rada būtisku apdraudējumu ekonomikas stabilitātei eirozonā.

5.11.1. Tādēļ ir jāuzlabo ētikas standarti finanšu jomā un vienlaikus jāpalielina finanšu ekosistēmas daudzveidība, pastiprinot Eiropas Savienībā ētisku banku tīklu (kooperatīvi, krājbankas, jaunas ētiskas bankas), kas strādā kopējo interešu labā. Šādā veidā Eiropā var veicināt tādu banku darbību, kas a) sniedz tikai pamata pakalpojumus (noguldījumus, maksājumus, aizdevumus), b) nemaksā dividendes vai maksā tikai ierobežotas dividendes, kā arī c) veic kopējo interešu analīzi attiecībā uz katru aizdevuma pieprasījumu. Šāds ētisks kredītspējas novērtējums (*ethical creditworthiness assessment*) paplašinātu Bāzeles vienošanos, iekļaujot tajā arī ētikas kritērijus. Šādā novērtējumā tiktu izvērtēta ieguldījuma nodrošinātā ētiskā pievienotā vērtība.

⁽⁸⁾ OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.

5.11.2. Šāda kopējo interešu novērtējuma sākotnējais prototips pašlaik tiek izstrādāts, īstenojot kopējo interešu bankas projektu Austrijā. Aizdevuma nosacījumi būtu atkarīgi no novērtējuma rezultātiem. Tādējādi finanšu tirgus kļūtu par instrumentu ilgtspējīgas sociālās un ekoloģiskās attīstības veidošanai.

5.12. **(Reģionālais) kopējo interešu akciju tirgus.** Visas ētiskās bankas, kuras strādā kopējo interešu labā, kopā varētu izveidot reģionālo kopējo interešu akciju tirgu, kurā tiktu iesniegti aizdevumu pieprasījumi, kas atbilst ētikas prasībām, taču neatbilst finanšu un maksātspējas prasībām. Šādi akciju tirgi atšķirībā no to tradicionālajiem līdziniekiem nevarētu kļūt par forumu darījumiem ar uzņēmumu akcijām vai finanšu atdeves gūšanai – tas nebūtu iemesls, lai veiktu ieguldījumus uzņēmumā. Finanšu līdzekļu ieguldītāju ieguvums būtu cits, piemēram, – nozīme, lietderība un ētika (tā sauktais trīskārtējais horizonts). Tādējādi Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem tiktu dota iespēja veikt ētiskus ieguldījumus, ņemot vērā dalībvalstu konstitūcijās un Eiropas Savienības Līgumos noteiktās vērtības.

Briselē, 2015. gada 17. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*
